

Postals de Manresa. Imatges per a la història

7. El Concurs Regional de Fotografia i la postal modernista

Joan Vila-Masana i Portabella

A finals del segle XIX apareix un nou corrent artístic com a integració dels corrents existents i derivat, a l'ensem, del pre-rafaelisme i d'un simbolisme que rebutja la línia recta i reforça el paper de la corba evitant els angles i donant un gran valor a les formes simbòliques i naturals. Aquest moviment va tenir els inicis cap a 1890 i es va allargar fins als primers anys de la dècada de 1910. Va ser un moviment artístic que va ser seguit per artistes, arquitectes, dissenyadors, grafistes, etc. Arreu del món va rebre noms diferents segons el país on es desenvolupava. Així als països de parla francesa es va conèixer com a Art Nouveau, Styl Nouvelle, etc; en els països de cultura germànica com Jugendstil, Sezessionstil, etc, en els de parla anglesa com a Modern Style, Stile Lyberti o bé Style 1900; i a casa nostra com a Modernisme.

A Manresa, com a la resta de ciutats de Catalunya, va ser un moviment que va ser molt seguit i va crear tot un volum d'obres que actualment formen part del patrimoni cultural del nostre país. Totes les arts van ser conreades dintre d'aquest corrent. L'arquitectura per la seva presència mediàtica als carrers de la ciutat és un dels senyals d'identitat d'aquest moviment. A Manresa va ser adoptat sobretot per l'arquitecte manresà Ignasi Oms i Ponsa. També un gran vo-

lum d'obra d'Alexandre Soler i March és d'aquest estil. En menor mesura l'obra de Bernat Pejoan i de manera anecdòtica la de Josep Coll i Vilaclara. El primer va deixar la seva empremta en tot un seguit d'edificis que són el gruix de la part del modernisme manresà més visible, com són el seu primer edifici que es pot considerar d'aquest moviment: l'edifici de l'Anònima, la central elèctrica de la Companyia Anònima d'Electricitat del carrer Llussà, número 1 (1893). Després vingueren la casa Gabernet-Espanyol al passeig de Pere III, número 26 (1898), la casa Armengou a la carretera de Vic, número 15-17 (1899), el Col·legi dels Infant Orfes de la carretera de Vic, número 20 (1901), la casa Torrens-Burés a la plaça Fius i Palà, número 2 (1905 - 1908), la primera fase del Casino –la part central– al passeig de Pere III, número 35-37 (1906), la casa Lluvià al carrer Arquitecte Oms, número 5 (1908) i la farinera Casajuana i Masana –coneguda popularment com “La Florinda”– al carrer del Bruc, número 33-35 (1911).

Amb menys obra a la ciutat, però també important, apareix la d'Alexandre Soler i March, com l'església de Sant Josep a la plaça de Mossèn Vidal, número 14 –al Poble Nou– (1903), l'Institut de Segon Ensenyament o actualment de “Lluís de Peguera” a la plaça d'Espanya (1907) i

la farinera Albareda al passeig del Riu (1909). L'obra d'en Bernat Pejoan és més modesta i es limita, dintre de la línia modernista, al convent de les Saleses al carrer de les Saleses, número 16-18 (1899) i a la casa Padró a la cantonada del passeig de Pere III i el carrer Guimerà (1918). La contribució més visible d'en Josep Coll i Vilaclara, dintre d'aquest corrent, són els vitralls de la sastreria de Josep Tuneu i Cornet al primer pis del carrer Born, número 7 (1909).

El modernisme no es va quedar únicament en els edificis dels carrers de la ciutat si no que també va ser seguit per una gran part dels artistes manresans. Un d'aquests que el va seguir de manera continuada i en va ser un dels exponents més rellevants va ser el dibuixant, il·lustrador i dissenyador de pergamins, targetes, programes, medalles, pintures, etc. Francesc Cuixart i Barjau. Va néixer a Berga l'any 1875 i de molt petit es va traslladar a Manresa. Als setze anys va estudiar amb el pintor Francesc Morell i després anà a estudiar a la Llotja, a Barcelona, on va tenir com a mestre a Claudi Lorenzale. La seva obra va començar ràpidament a ser coneguda i apreciada per la societat manresana de tal manera que ja a l'any 1901 quan es crea l'Orfeó Manresà se li encarregà el disseny del segell i de la senyera de l'entitat.

Aquell mateix any 1901 per intentar pal·liar la davallada econòmica es celebra, seguint les pautes de les exposicions de Paris, l'Exposició Manresana durant els dies de la Festa Major d'estiu. En aquesta exposició hi ha un pavelló dedicat a les arts i a les antiguitats on la pintura i l'escultura hi tingueren un paper destacat. Allí tots els artistes reconeguts de la ciutat se'ls hi va demanar que hi exposessin alguna obra. Hi havia obres dels pintors germans Francesc i Lluís Morell i Canet, Joan Flotats, Francesc Arola, Lluís Torras, i malgrat la seva joventut (doncs tenia tan sols 26 anys) també hi havia obra de Francesc Cuixart. El llibre que sobre aquest fet va preparar en Maurici Fius i Palà esmentava aquest fet de la següent manera: **"...El jove pintor D. Francisco Cuixart autor del memorable cuadro *Crema del paper sellat*, precioso episodio manresano de la guerra de la independència, presentó un interior de la Seo de esta ciudad de primorosa ejecución."**¹. Amb aquesta obra va aconseguir la medalla d'or de l'exposició. En aquest mateix pavelló també s'hi van presentar les fotografies realitzades per en Ramon Balet i per en Francesc Borràs.

En Francesc Cuixart va ser una persona molt activa i a partir de la inauguració de l'Escola d'Arts i Oficis al 9 de maig de 1902 i fins l'any 1939 formava part del professorat i a partir de 1905 també donava classes al Col·legi del Sagrat Cor de Jesús². La seva obra artística la desenvolupava al seu estudi del carrer d'Urgell. Persona pròxima als plantejaments de la Lliga Regionalista va ser soci del Centre Excursionista de la Comarca de Bages des de la seva fundació, on l'any 1905 n'era vocal de la secció d'Arts³ i posteriorment en va ser de la secció d'Arqueologia i Arts⁴.

Aquells anys de principi de segle, Manresa era una ciutat que bullia d'iniciatives. El mateix any 1901 en què es celebra l'Exposició Manresana, es funda l'Orfeó Manresà, s'inauguren els Infants (col·legi i residència per a nenes orfes) i el mercat de les Manongueres de la plaça Infants. Les noves instal·lacions elèctriques necessitaven una ampliació de la capacitat productiva i es posava en marxa la central de les Marcetes, mentre per altre part s'abolien les hores locals i tot el país adoptava un mateix horari (basat en l'hora del meridià de Greenwich). Per altre banda, els paletes de la brigada municipal es declarava en vaga per aconseguir una jornada laboral de vuit hores.

1. Butlletí que la comissió organitzadora del "Concurs i exposició regional de fotografia" va editar l'any 1905. El primer número va sortir amb data de 1 de febrer i el darrer va ser el número 7 corresponent als mesos d'agost-setembre. El butlletí era imprès a la Impremta de Sant Josep i tenia la seu al domicili del sastre Avel·lí Fornells i Balaguer, al carrer del Born, número 34, principal. Tenia una grandària de 22 x 16 cm i 12 pàgines amb unes cobertes on s'hi inseria la major part de la publicitat.

geiran la vida ciutadana per donar sortida a totes les novetats tècniques i nous costums que van conformant la vida dels manresans. Es dona, també, el títol de "Molt benèfica" a la ciutat per l'ajuda que es va donar als damnificats de l'explosió d'una caldera d'una fàbrica situada entre Mura i Rocafort que va produir la mort de 12 persones.

L'any 1903 la Lliga Regionalista continua fent la seva ascensió en la política de la ciutat, com en la resta del país, i s'inicia un període en que

L'any 1903 la Lliga Regionalista continua fent la seva ascensió en la política de la ciutat, com en la resta del país, i s'inicia un període en que

és la força política predominant recollint el nou sentiment d'arrelament al país de la nova classe política benestant al mateix moment que s'obra a les noves tecnologies, a la modernitat i a l'exterior. El seu màxim representant, en Leonci Soler i March, és reelegit diputat a Corts pel districte de Manresa. Aquell any s'imposa la vacunació sistemàtica contra la varola i s'inaugura la reforma del Teatre Euterpe, a la seu de l'Ateneu Obrer Manresà al carrer de les Piques.

Aquests dues visions de la vida, l'arrelament al país, feia que l'any 1904 es celebrés a Manresa la primera audició de sardanes a la Plana de l'Om; i l'actitud d'obertura a l'exterior feia que es rebés al rei Alfons XIII amb els màxims honors en la seva visita a la ciutat.

L'any següent, el 1905, es funda el 22 de gener el Centre Excursionista de la Comarca de Bages. Aquesta entitat agombolava les persones pròximes a la Lliga Regionalista⁵ que tenien l'afany de l'excursionisme com a mitjà per conèixer el país i empapar-se del nou catalanisme que impregnava la seva filosofia de vida. Recordem que en el discurs del primer president del Centre va designar a tota el companys com a "germans de pàtria". Aquell Mateix any en Leonci Soler i March torna a ser reelegit diputat a Corts per Manresa representant a la Lliga Regionalista, i que la ciutat es connectava per primera vegada per línia telefònica amb l'exterior (amb les localitats de Berga, Cardona, Gironella, Puigreig, Balsareny i Castelladral). També va ser aquest l'any en què es comença a construir l'edifici modernista més emblemàtic de la ciutat: Ca la Buessa –propietat del fabricant Llogari Torrens–.

Tot aquest esperit de modernitat i progrés anava lligat al nou moviment excursionista i a l'ànsia per conèixer el país també anava acompanyada per la inquietud de dominar l'art de la fotografia. Un anava de la mà de l'altre i la tècnica fotogràfica era defensada i incentivada pel propi Centre Excursionista. A Manresa existia un grup nombrós d'aficionats a la fotografia que ho conreaven de ma-

nera privada i que es van aplegar en la secció de fotografia que el centre Excursionista va crear el mateix moment de fundar-se l'entitat. Aquesta secció va ser presidida per en Joaquim Amat, el secretari era en Josep Armengou i Torra i com a vocal hi havia mossèn Benvingut March⁶.

Però aquest moviment no es circumscriu únicament a la fotografia si no que tot el que tenia a veure amb la imatge tenia un gran seguiment a la ciutat. Entre 1901 i 1903 es van obrir tres cinemes a Manresa. El primer va ser el "Cinematògraf Gaumont" que va obrir al Carrer del Pas de Cardona, número 30 (on després hi haurà la Casa Padró a l'actual carrer Guimerà) l'any 1901. El següent dos cinemes més l'any 1903, el "Cinematògraf Principal" al Passeig de Pere III número 12 on després hi haurà el Casal de la Lliga Regionalista i el Banc Central, i el "Cinema Modern" al carrer de Dama en el solar que va deixar l'enderrocat Teatre Gayarre (conegut popularment com a "Cal Niño").

Aquells anys també la imatge es va incorporar a les publicacions periòdiques per primera vegada. La revista "Apuntes" que va aparèixer el 16 de gener de 1904 amb una periodicitat setmanal va incloure periòdicament reportatges gràfics. El setmanari que es definia com a "Revista científica y literaria" va incorporar varis reportatges gràfics, un sobre el monument a la Llum durant les fetes de febrer, un sobre la visita del rei Alfons XIII el mes d'abril i posteriorment un altre sobre la festa del Sometent.

Tot això va propiciar una veritable afeció i una gran quantitat de fotògrafs aficionats, el que va permetre que un grup de manresans es plantejessin l'organització d'un concurs de fotografia per apropar-la al públic manresà i per donar sortida a les seves inquietuds de plasmar les imatges del país i donar-les a conèixer a tothom. La iniciativa va sortir d'en Climent Vidal i Pons⁷ que va formar una comissió organitzadora d'aquest esdeveniment amb Domènec Farreras i Serrahima, Francesc Abadal i Soldevila i Avel·lí Fornells i Balaguer. En

2. Cartell dissenyat pel dibuixant Francesc Cuixart i Barjau en estil modernista com a suport de la campanya de publicitat de la comissió organitzadora del concurs de fotografia.

Domènec Farreras era membre de la secció de Col·leccions del Centre Excursionista de la Comarca de Bages i director del diari "El Pla de Bages". També eren socis del Centre Excursionista de la Comarca de Bages en Francesc Abadal i Avel·lí Fornells⁸. Aquest darrer va ser amb el pintor Basiana un dels impulsors del grup que a l'any 1924 s'organitzà i que amb el temps es denominà "Cercle Artístic de Manresa".

Aquesta comissió organitzadora, formada per membres del catalanisme conservador, es va proposar organitzar un concurs de fotografia que fos a la vegada una exposició, on es poguessin veure els treballs fotogràfics

3. Detall del dibuix d'en Francesc Cuixart i Barjau en estil modernista del cartell anterior. El dibuix representa a una senyora llegint el butlletí mensual de la comissió organitzadora del concurs regional de fotografia davant d'un aparell fotogràfic i d'una ampliadora sota un escut de la ciutat i un fons de motius florals tan estimat pels modernistes.

realitzats pels fotògrafs, donar a conèixer el país, donar a conèixer la ciutat de Manresa com a centre intel·lectual i de progrés, promocionar la pràctica de l'art de la fotografia, fer que la Festa Major de Manresa tingui un especial rellevància i que el concurs tingui una àmplia projecció. La comissió organitzadora quedà integrada en la comissió organitzadora de la Festa Major de la ciutat segons acord del ple de l'Ajuntament del dia 18 de febrer de 1905⁹.

L'esdeveniment aviat va quedar com un dels actes centrals de la festa major d'aquell any 1905 i se li va donar una àmplia projecció definint el concurs com a "Concurs i Exposició Regional de Fotografia" amb un àmbit geogràfic delimitat als Països Catalans. L'organització d'aquest esdeveniment va durar un bon període de temps i la comissió organitzadora va arribar a publicar un butlletí mensual, amb una tirada inicial

de 1500 exemplars, per donar a conèixer a tot Catalunya, València i les Illes Balears, tots els detalls d'aquesta magna exposició.

S'aprofitava la tramesa del butlletí per inserir-hi catàlegs de publicitat de productes fotogràfics com el de la casa "Agfa" de 114 pàgines amb fórmules per a la realització diversos tipus de fotografies.

El butlletí va aparèixer per primera vegada el 1 de febrer de 1905 (figura 1). Tenia una grandària de 22 x 16 cm i 12 pàgines i unes cobertes on hi anava inserida una part de la publicitat. L'adreça de la direcció del butlletí era el carrer del Born, número 34, pis principal on en Avel·lí Fornells i Balaguer hi tenia el domicili i una part de la sastreria. Aquest butlletí es repartia gratuïtament a tothom qui el demanava i el podia recollir a la sastreria d'Avel·lí Fornells o bé a la drogueria dels senyors Serra i Soldevila de la Plana de l'Om, nú-

mero 5 coneguda popularment com a "Casa del Sr. Jaume", o bé a la botiga de queviures "La Colonial" d'en Simó Rafart i Calsina al carrer de Sant Miquel número 2 (tocant a la Plaça major), o bé a la impremta que l'imprimia, la d'en Josep Roca i Fàbregas al mateix carrer de Sant Miquel número 15. La darrera vegada que es va publicar va ser el setembre de 1905, amb el número 7, quan s'havia acabat el concurs i s'havia clos l'exposició. En aquest darrer butlletí es va fer un balanç del que havia estat l'esdeveniment.

El butlletí servia per donar a conèixer les informacions relatives al concurs i a l'exposició, així com s'aprofitava per publicar-hi articles de divulgació de la fotografia, de la seva història, de tècniques fotogràfiques o bé de nous procediments. Els articles anaven signats majoritàriament per en Narcís Masvidal i Puig, entre els que cal destacar els titulats: "La Fotografia"¹⁰, "La Fotografia de colors"¹¹, "Quelcom d'història"¹², "Fotografia del Cel"¹³, "Reducció de les imatges obtingudes sobre papers d'impressió directa"¹⁴, etc. En Narcís Masvidal també era soci i vocal de la secció d'Educació Social del Centre Excursionista de la Comarca de Bages, així com director de l'Orfeó Manresà entre 1912 i 1914¹⁵. També hi van col·laborar amb articles, en Narcís Martrús amb "Consideracions sobre el Concurs i la Fotografia"¹⁶ i el fotògraf manresà Enric Òrrit amb l'article "Reveladors"¹⁷. En Narcís Martrús era, també, soci del Centre Excursionista de la Comarca de Bages i va ser director del diari "El Pla de Bages" i Enric Òrrit tenia l'estudi de fotografia a la plaça Major número 17, principal 1a. El mateix Climent Vidal va escriure-hi dos articles titulats: "L'excursionisme i la fotografia"¹⁸ i "De Festa Major"¹⁹.

Aquest lligam de la majoria dels membres relacionats amb aquest concurs amb el Centre Excursionista de la Comarca de Bages es fa palesa quan en l'article d'en Climent Vidal titulat "L'excursionisme i la fotografia" esmenta que "**...els aficionats manresans que son en tan gran número, y quina perfecció fotogràfica se**

4. Postal editada el mes d'abril per la comissió organitzadora del concurs regional de fotografia incorporant el mateix dibuix de Francesc Cuixart que el cartell del esdeveniment. La sèrie de postals constava de vuit postals de diferents colors impreses en cromolitografia amb una gran qualitat reservada únicament a la reproducció d'obres d'art. El preu d'una de les postals era de 10 cèntims quan un diari costava 5 cèntims l'exemplar.

5. Revers de la postal anterior en la que hi figura la ressenya de l'esdeveniment: "CONCURS Y ESPOSICIÓN DE FOTOGRAFIA. MANRESA -FESTA MAJOR DE 1905-". El revers era el típic de les postals d'aquells anys anterior a la reforma de la Unió Postal Internacional quan es reservava únicament per a les dades del destinatari.

posará de relleu en el Concurs que, celebrarem; tenen des del dia 22 del mes passat, una societat a la que ampararse; una societat que treballarà pera fernes conixer les bellese y moniments històrichs y artistichs de nostra comarca; me referexo al Centre Excursionista del Pla de Bages, que s'inaugurá en lo saló d'armes del Castell de Blasareny, propietat del Marqués d'Alós."²⁰.

Aquest butlletí era tramés a molts afeccionats de Catalunya, València i de les illes Balears, així com a través de les revistes de fotografia com "Fotografía Práctica" de Barcelona, "Lux" de Bilbao, "Graphos" de Madrid, la revista teatral "Talia" de Barcelona i els butlletins de l'ateneu de

Vilanova i la Geltrú.

La premsa de la ciutat va col·laborar de manera molt entusiasta en la difusió de l'esdeveniment, de tal manera que en el butlletí es fa una menció especial als diaris "El Pla de Bages" i al "Diario de Avisos"²¹ pel seu recolzament. El diari "El Pla de Bages" va publicar una ressenya d'en Narcís Martrús elogiant el concurs com la culminació de la modernitat de Manresa i explicitant que la fotografia era l'art auxiliar de totes les arts i de les ciències sense la qual cap d'aquests camps pot evolucionar²². En una ressenya posterior sobre els actes de la Festa Major es donava ja la categoria d'art a la fotografia²³.

La comissió organitzadora va nomenar el jurat del concurs format per 7 membres, dos dels quals eren de la pròpia comissió organitzadora: en Climent Vidal i en Francesc Abadal. Quatre membres eren artistes de reconegut prestigi ciutadà dintre de les seves especialitats: un arquitecte, en Alexandre Soler i March; un fotògraf, en Enric Òrrit; i dos pintors, en Francesc Morell i en Francesc Cuixart, màxim representant artístic del modernisme manresà. El president va ser un membre de reconegut prestigi dintre del món de la fotografia, el barceloní Josep Baltà de Cela, director de la revista la "Fotografía Práctica" esmentada anteriorment. Aquesta junta es va constituir el dia

20 de gener de 1905 per iniciar els treballs que van permetre decidir les pautes que regiran el concurs.

Es va decidir, en una primera instància, que el concurs estigués format per 8 grups temàtics diferents, tres segons el paper fotogràfic utilitzat (Grup 1. Fotografies sobre papers pigmentaris de goma, carbó, orotípa, etc.; Grup 2. Fotografies sobre papers de bromurs i de cloro-bromurs de platí; Grup 3. Fotografies sobre papers nomenats d'imatge aparents –albuminats, citrats, lactats, etc.–); tres grups més segons la tècnica emprada (Grup 4. Fotografia científica –microfotografia, astrofotografia, etc.–; Grup 5. Fotografia estereoscòpica; i Grup 6. Fotografies per projecció –diapositives–); dos grups més sobre altres temàtiques (Grup 7. Ampliacions fotogràfiques, i Grup 8. Fotografia històrica –formada per un mínim de 6 fotografies de monuments de Catalunya).

Per donar a conèixer la celebració d'aquest esdeveniment la comissió organitzadora va decidir publicar un cartell anunciant el concurs i l'exposició de fotografia que es va encarregar a en Francesc Cuixart. El cartell de factura modernista incorpora un dibuix amb una senyora treballant en un laboratori fotogràfic al costat d'una màquina de fotografiar i d'una ampliadora sota l'escut de la ciutat (figures 2 i 3). Aquest cartell havia d'editar-se el mes de febrer però no va aparèixer fins el mes de juny que es va repartir amb el número 5 del butlletí del mes de juny.

El mateix Francesc Cuixart va dibuixar els diplomes d'honor dels premis del concurs. El butlletí del mes de febrer anuncia que en Francesc Cuixart també ha dissenyat sis segells de record del concurs que es venen al preu de 2 cèntims per segell²⁴. També es van editar altres segells dissenyats pel pintor modernista Antoni Tatjé, i per Farreras, i Verdguer.

Les bases del concurs es van publicar al butlletí del mes d'abril²⁵ i a la premsa de la ciutat²⁶. En aquestes bases s'anuncia que el concurs tindrà lloc durant la Festa Major de Manresa entre els dies 29 d'agost i 3

de setembre. El concurs regional es va ampliar dels 8 grups o temes originals fins a un total de 23 temes, els quals eren:

Tema 1. Fotografia històrica

Tema 2. Fotografia científica (radiofotografies, microfotografies, astrofotografies, etc.)

Tema 3. Fotografies sobre papers pigmentaris (de goma, carbó, orotípa, etc) i tema lliure

Tema 4. Fotografies sobre papers bromurats, de cloro-bromurs de platí, etc. i temàtica lliure

Tema 5. Fotografies sobre papers albuminats, citrats, lactats, etc i temàtica lliure

Tema 6. Fotografia estereoscòpica

Tema 7. Diapositives

Tema 8. Ampliacions, acompanyant el clixé original

Tema 9. Fotografia estereoscòpica per a "verascopi" amb temàtica lliure

Tema 10. Fotografies amb efectes de llum i contrallums

Tema 11. Fotografia humorística

Tema 12. Fotografia il·luminada (pintada a mà)

Tema 13. Miniatures fotogràfiques per a segells, medallons, etc.

Tema 14. Vistes panoràmiques de ciutats, pobles i masies de Catalunya

Tema 15. Fotografia artística de reproduccions d'obres d'arts sumptuàries

Tema 16. Monument i paisatges de Montserrat

Tema 17. Fotografies d'un edifici de Catalunya (col·lecció mínima de 6 vistes) excepte alguns edificis com la Seu i Sant Benet de Bages

Tema 18. Temàtica lliure (abans tema rural)

Tema 19. Fotografies de masies modernes

Tema 20. Fotografies d'ermites i creus de terme de Catalunya (col·lecció mínima de 6 vistes)

Tema 21. Fotografies de santuaris dedicats al Verge Maria (col·lecció mínima de 4 vistes, dos exteriors i 2 interiors)

Tema 22. Fotografia d'oficis (col·lecció mínima de 4 fotografies)

Tema 23. Col·lecció de 12 postals de tema lliure

Al concurs regional s'hi va afegir un concurs comarcal exclusivament pels afeccionats del Pla de Bages amb 8 grups temàtics que van ser:

Tema 1. Tema lliure

Tema 2. Col·lecció de vistes de la Cripta dels Cossos Sants de la Seu de Manresa

Tema 3. Col·lecció de vistes de l'exterior i de l'interior de la Seu

Tema 4. Col·lecció de vistes de festes populars de la comarca de Bages

Tema 5. Col·lecció de 3 vistes de monuments de la comarca de Bages

Tema 6. Col·lecció de vistes de costums de la comarca de Bages

Tema 7. Col·lecció de 10 vistes de Manresa

Tema 8. Col·lecció de vistes de monuments de Manresa

Les bases permetien prendre part al concurs regional a tots els residents a Catalunya, València i a les illes Balears, i al concurs comarcal a tots els residents a la comarca de Bages, però que no fossin fotògrafs professionals. Les fotografies s'havien de presentar acompanyades d'un sobre tancat i el lema escrit a l'exterior del sobre portant les dades de l'autor a l'interior. El termini de presentació s'acabava el 15 d'agost. Els sobres de les fotografies que no van resultar premiades van ser cremats sense ser oberts. El membres de la comissió organitzadora, del jurat i els fotògrafs professionals podien presentar fotografies però fora de concurs i amb la única finalitat de ser exposades.

Cada tema tenia un o varis premis donats, fins a un total de 45, per alguna entitat, empresa o institució; però hi havia un premi d'honor a la fotografia més artística, independent del tema al que es presentava, que tenia com a premi, a part del corresponent diploma, una agulla de corbata amb brillants donada pel rei Alfons XIII. Els diputats a Corts que van donar premis eren: Leonci Soler i March, i Alexandre Ma. Pons. Els diputats provincials que també en van donar van ser: Ignasi de Loiola March i Batlles, Manel Farguella, Lluís Vila i Galobart, Joan Pelfort i Cirera, i Jo-

sep Pons i Arola. Les institucions van ser: el Govern civil de Barcelona, l'Ajuntament de Manresa. Els bisbes de Vic i de Terol (el manresà Joan Comes i Vidal) i l'Abat de Montserrat. Les entitats següents: el "Gremi d'Agricultors", la "Lliga Regionalista", la "Joventut Carlista Manresana", l'Ateneu Obrer Manresà", l'Associació d'Arquitectes de Catalunya", i el "Casino del Comercio". Empreses i establiments comercials com "Agfa", Bayer, Magatzems "El Siglo", el llibreter Conrad Subirà, la Drogueria "Casa Sr. Jaume" de Serra i Soldevila, etc. i publicacions com el diari "El Pla de Bages", i les revistes "La Hormiga de Oro" Il·lustració i "L'Il·lustració Artística".

L'organització del concurs va quedar enllestida quan també es va tancar l'organització d'un altre concurs que es va fer en paral·lel amb el de fotografia i era el de plantes i flors. Així ho anunciava la premsa del dissabte 8 de juliol²⁷. Les exposicions del dos concursos es van realitzar en el mateix indret i de manera que es complementaven. Les plantes i rams de flors estaven situats entre els plafons de fotografies per donar-hi un aire diferent.

El veredict del concurs s'havia de fer públic en una sessió al saló de la Ciutat celebrada a les quatre de la tarda del dissabte 2 de setembre i que després es va retardar fins a les cinc. L'acte estava previst que fos complementat amb una conferència d'en Narcís Masvidal i Puig, que aleshores era el secretari i també professor de l'Escola d'Art i Oficis, sobre les arts i en especial el de la fotografia. Aquest acte, però, va tenir de ser ajornat²⁸ i per fi es va celebrar, amb el mateix programa, el divendres 8 de setembre a les 5 de la tarda²⁹ presidit per l'alcalde de la ciutat, en Pere Armengou i Manso. El premi d'honor va recaure a Joan Gor, fotògraf afeccionat de Sabadell amb el lema de "Justícia". Es van atorgar tots els premis, tan del concurs regional com del comarcal, excepte tres temes del concurs regional que van quedar deserts. Van ser els temes 15 (fotografia artística de reproduccions d'arts sumptuàries), el tema 18 (primer de

6. Postal número 1 de la 1a sèrie que l'editor barceloní Josep Cunill i Sala va editar sota la denominació genèrica de "CORRENT PER CATALUNYA". L'anvers presenta una vista de la Cova de sant Ignasi des del marge dret del riu Cardener a l'alçària de la carretera entre el pont de Sant Francesc i l'estació del nord. La vista fotogràfica es troba emmarcada per una sanefa de clara factura modernista, on la línia recta ha desaparegut quasi pràcticament.

temàtica rural i després reconvertit a temàtica lliure) i el tema 21 (fotografies de santuaris dedicats a la Verge Maria).

L'exposició de les fotografies i de les plantes i flors es va realitzar en el que aleshores s'anomenava "**Palau Torrens**", conegut també com a "Casa Milord"³⁰. Es referia a l'edifici que l'industrial Llogari Torrens i Serra casada amb Antònia Burés i Borràs havia encarregat edificar a Ignasi Oms i Ponsa, amb el més pur estil modernista a la cantonada del carrer del Born amb la plaça Fius i Palà i també amb el carrer de Sant Tomàs. L'edifici projectat l'any 1905 es va començar a construir aquell mateix però no s'acabà fins l'any 1908. Aquells any 1905, però, la part de la planta baixa ja estava acabada i cedida pel seu propietari va poder ser utilitzada per a muntar-hi l'exposició dels concursos de fotografies i de plantes i flors. El marc no podia ser més escaient com a símbol de la nova Manresa i de la importància que se li donava a la ciutat a tot allò que fos modernista.

Les exposicions de fotografies i de flors i plantes va ser inaugurada a les

cinc de la tarda del dimarts 29 d'agost³¹ dintre del primers actes de la Festa Major i havia de romandre oberta fins el diumenge 3 de setembre que s'havia de cloure, però motivat per l'èxit aconseguit es va tenir d'ajornar el tancament malgrat que l'entrada costava 10 cèntims. L'exposició va tenir d'ampliar l'obertura amb tres dies de setmana següent, el dijous 5, el dissabte 7 i el diumenge 8 de setembre en què es va cloure definitivament³².

La comissió organitzadora va editar, a més del cartell i dels segells commemoratius, una sèrie de vuit postals realitzades també per en Francesc Cuixart. Són postals realitzades amb una grandària de 14 x 9 cm on a l'anvers es reproduïx el mateix dibuix que el del cartell amb vuit colors diferents (figura 4). El cercle amb el dibuix de Francesc Cuixart ocupa únicament una part de l'anvers deixant lliure la resta per poder-hi escriure el text epistolar. El revers, com era costum aquells anys, estava únicament destinat a les dades del destinatari (figura 5). A la part superior esquerra hi ha la referència de la targeta postal, a la dreta hi ha la lle-

genda relativa a l'esdeveniment: **"CONCURS Y ESPOSICIÓN REGIONAL DE FOTOGRAFIA, MANRÈSA, -FESTA MAJOR DE 1905-"**.

El butlletí del mes de maig de la comissió organitzadora del concurs va inserir una ressenya donant a conèixer l'edició d'aquesta sèrie de postals amb la finalitat de fer publicitat de la celebració de l'esdeveniment. La ressenya tenia el següent text: **"Tarjetas postales del Concurso y Exposición Regional de Fotografía: En venta a l'imprenta de St. Josep y en la de Roca, casa Rafart, Serra y Soldevila, Conrado Subirà, Romaní,³³ etc. Son originales del celebrat artista Sr. Cuixart y estant tiradas sobre fondo d'or y plata. La colección se compon de 8 postales de diferentes colores y tons metalichs al preu de 75 céntims. 10 céntims una."**³⁴. El mateix butlletí també esmenta que les postals han tingut un èxit extraordinari d'acceptació.

Aquestes postals van ser editades amb una gran qualitat tècnica que el pas dels anys no les hi ha tret. La impressió va ser feta en cromolitografia directament en vuit colors diferents sense utilitzar el recurs de la il·luminació a mà. Aquesta tècnica estava reservada únicament a la reproducció d'obres d'art per la laboriositat del procediment i el cost que tenia la tirada. El cost d'una d'aquestes postals era de 10 cèntims quan un diari costava aleshores 5 cèntims.

No van ser aquestes les úniques postals modernistes que es van editar de Manresa. Dos altres editors van editar també postals de la ciutat amb uns dissenys modernistes, però cap d'aquestes dues edicions van tenir la qualitat de l'anterior. L'altre característica que les feia diferents es que en la sèrie anterior la postal és un dibuix d'un notable artista local modernista com era en Francesc Cuixart i les altres dues sèries són de vistes fotogràfiques de la ciutat i l'empremta modernista els hi ve pel disseny de l'anvers.

La primera sèrie son dues postals que dintre d'una sèrie general titulada "CORRENT PER CATALUNYA" va editar a principis del segle XX l'editor barceloní Josep Cunill i Sala.

7. Postal número 252 de la sèrie de Catalunya que va editar el fotògraf gironí Amadeu Mauri i Aulet l'any 1902 d'una vista del pont Vell on es pot apreciar clarament com l'arcada de la dreta es va escapar per construir la carretera de Manresa a Martorell. Originàriament el pont tenia set arcades, tres a banda i banda de l'arcada central. El disseny modernista, en aquest cas, es limita a les dues ratlles que emmarquen la vista amb les arestes arrodonides.

Aquest editor tenia el taller a l'Avinguda de les Corts Catalanes número 212 passada la plaça Espanya sota la muntanya de Montjuïc. A principis del segle XX la va traslladar a la Ronda Universitat. Era l'impressor de diverses revistes entre les que cal destacar la revista literària "Catalunya", el diari federalista "El Federalista", la revista humorística "La Pua", etc. Però la seva relació amb la cartofília li venia que era l'impressor de la revista "España Cartófila" que era la revista de la "Sociedad Cartófila Hispania" i va sortir el dia 1 de juliol de 1901 i va desaparèixer amb el número 94 el mes d'agost de 1909.

Les dues postals referents a Manresa son una vista de la Cova de Sant Ignasi des del marge dret del riu Cardener a l'alçària del tram de carretera situada entre el pont de Sant Francesc i l'estació del nord (figura 6). La postal és editada en fotogravat i la qualitat no és gaire bona i possiblement dataria de l'any 1900. La característica més rellevant de la postal és el disseny de la sanefa que enclosa la vista fotogràfica que per seguir els canons marcats per l'estètica modernista no té ni una sola línia recta.

Com a disseny és pot ser una de les postals més ben aconseguides de les editades sobre la ciutat. L'altre postal de la mateixa sèrie dedicada a Manresa és la número 2 i és una vista de la carretera de Calders a Manresa.

L'altre sèrie que va incorporar postals d'estil modernista de la ciutat va ser l'editor gironí Amadeu Mauri i Aulet que va editar cinc postals de Manresa dintre de la sèrie general de Catalunya que va arribar fins a les 324 postals. L'edició de les postals de Manresa les va fer l'any 1902 des del seu taller del carrer de l'Argenteria de Girona. Abans havia tingut el taller d'impremta a la Bisbal i a Sant Feliu de Guíxols. Després, cap a l'any 1907, el va traslladar a Olot.

La visió de la ciutat que ens presenta Amadeu Mauri és la d'una Manresa turística amb unes vistes pels forans, on els monuments son l'eix de l'edició. Les postals editades son vistes de la Cova de Sant Ignasi, de la plaça Major i del pont Vell. Com les anteriors edicions la vista fotogràfica ocupa tan sols una part de l'anvers i la vista es troba emmarcada per dues ratlles paral·leles amb les

arestes arrodonides donant un cert aire de novetat a la postal. Sota de les ratlles hi ha la llegenda de la postal i a l'esquerra, verticalment, el peu de l'editor. Aquesta no és, de lluny, una de les millors postals modernistes editades per Amadeu Mauri. Les millors tenen un disseny poques vegades igualat com el de les postals números 56 i 57 dedicades a Girona (Devesa i plaça del tren) on la vista es troba emmarcada per flors al més pur estil modernistes on la ratlla recta es totalment inexistent.

La vista número 252 (figura 7) ens mostra el Pont Vell des de la passarel·la que unia l'estació del nord i el carrer de les Piques, coneguda com la palanca de ferro. En aquesta vista apareix la vista completa del pont on es pot observar com l'arcada de la dreta va ser escapçada per poder-hi construir-hi la carretera de Manresa a Martorell, doncs el pont abans era totalment simètric amb tres arcades a banda i banda de la central. Darrera de les arcades de l'esquerra apareix l'edifici de la fàbrica tèxtil construïda entre els anys 1859 a 1862 sobre un antic molí fariner existent des d'abans del segle XIII. La fàbrica havia estat edificada per la societat "Argemí, Gallifa i Cia" propietat dels fabricants manresans Isidre Argemí i Francesc Gallifa i Parera, els mateixos que havien reconstruït la fàbrica tèxtil de "Cal Fabrès" a les "Roques de Sant Pau". Posteriorment l'any 1898 la societat va canviar de denominació per passar a nomenar-se "Argemí, Vila i Cia" propietat del mateix Isidre Argemí i del fabricant tèxtil Lluís Vila i Miralles. Uns anys després la fàbrica va ser adquirida per un altre fabricant tèxtil manresà, en Pere Parera que la va tenir fins l'any 1920 en que la va traspasar a un fabricant terrassenc de nom Pere Vacarisses. Al moment de la fotografia era, doncs, propietat de Pere Parera que també tenia una altra societat que regia la fàbrica de "Cal Parera" a la cantonada del passeig de Pere III i la carretera de Cardona.

Bibliografia

"*Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages*", Manresa, Volum I, 1905-1907. (AJVMP).

"*Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia*", Manresa, 1905. (ACMA).

CAMPURBÍ I PLANS, Josep; "*Fàbriques i empreses*", Manresa, 1994, p. 222. (AJVMP).

Diari "*El Pla de Bages*", Manresa, 1905. (ACMA).

"*Història de la Ciutat de Manresa. 1900 – 1950*", 3 volums, Caixa de Manresa, Manresa, 1991. (AJVMP).

FIUS I PALÀ, Maurici, "*La Exposición Manresana de 1901*", Imprenta Abadal, Manresa, 1902, p. 75. (AJVMP).

JUNYENT I MASDEU, Francesc, "*Manresa. Guia de la ciutat*", Parcir Edicions Selectes, Manresa, 1993, p. 254. (AJVMP).

MASSANAS I BURCET, Emili, "*Fotografia Moderna. Amadeu Mauri*", Ajuntament de Girona, Girona, 1987, p. 141. (AJVMP).

VILARÓ I LLACH, Joan, "*Art i artistes manresans. Segels XIX i XX*", Llibreria Sobrerroca, Manresa, 1983, p. 244. (AJVMP).

NOTES

1. Fius i Palà, Maurici, "*La Exposición Manresana de 1901*", Imprenta Abadal, Manresa, 1902, p. 70.
2. Aquesta escola privada es trobava situada al carrer Talamanca, número 2.
3. Butlletí del Centre Comarcal de la Comarca de Bages número 1 del 15 de novembre de 1905, p. 3. (AJVMP).
4. Butlletí del Centre Excursionista de la Comarca de Bages número 8 del 15 de març de 1907, p. 151. (AJVMP).
5. El Centre Excursionista de la Comarca de Bages va tenir el seu primer local en dues estances deixades del local social de la Lliga Regionalista al segon pis del número 2 de la plaça Major.
6. Butlletí del Centre Comarcal de la Comarca de Bages número 1 del 15 de novembre de 1905, p. 4. (AJVMP).
7. "...ha sigut molt felicitat nostre estimat amic y company don Climent Vidal y Pons, iniciador d'aquest important Concurs", a "El Pla de Bages", número 435 del dilluns 4 de setembre de 1905, p. 1. (ACMA). En Climent Vidal era un gran propietari d'immobles de la ciutat i un

dels grans contribuents rústics de Manresa.

8. Avel·lí Fornells era sastre i tenia la sastreteria al carrer del Born números 21 i 34, que havia obert l'any 1903, i que amb l'enderrocament de l'església de Sant Pere Màrtir va tenir de traslladar al passeig de Pere III número 10.
9. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 2 de l'1 de març de 1905, p. 17. (ACMA).
10. Íbidem, p. 13 a 15. (ACMA).
11. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 3 de l'1 d'abril de 1905, p. 29 a 31. (ACMA).
12. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 4 de l'1 de maig de 1905, p. 41 a 43. (ACMA).
13. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 5 de l'1 de juny de 1905, p. 53 a 55. (ACMA).
14. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 4 de l'1 de maig de 1905, p. 43 a 44. (ACMA).
15. Narcís Masvidal i Puig era llicenciat en filosofia i lletres i perit mercantil. Va ser professor del Col·legi Municipal de Segon Ensenyament entre els anys 1910 i 1927, professor amb Francesc Cuixart al Col·legi del Sagrat Cor, professor de l'Escola d'Arts i Oficis on va ser-ne el director entre els anys 1908 i 1930.
16. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 2 de l'1 de març de 1905, p. 16 a 17. (ACMA).
17. Íbidem, p. 19 a 20. (ACMA).
18. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 1 de l'1 de febrer de 1905, p. 5 a 6. (ACMA).
19. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 2 de l'1 de març de 1905, p. 17 a 18. (ACMA).
20. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 1 de l'1 de febrer de 1905, p. 5. (ACMA).
21. Íbidem, p. 9 (ACMA).
22. "El Pla de Bages" número 414 del dilluns 8 d'agost de 1905, p. 1 (ACMA).
23. Íbidem, número 431 del dimarts 29 d'agost de 1905, p. 1 (ACMA).
24. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 2 de l'1 de març de 1905, p. 10 i 11. (ACMA).
25. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 3 de l'1 d'abril de 1905, p. 31 a 36. (ACMA).
26. "El Pla de Bages" número 368 del divendres 9 de juny de 1905, p. 1. (ACMA).
27. "El Pla de Bages" número 389 del dissabte 8 de juliol de 1905, p. 1. (ACMA).

28. Íbidem, número 4333 del divendres 1 de setembre de 1905, p. 2 (ACMA).
29. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 7 d'agost-setembre de 1905, p. 86. (ACMA).
30. Íbidem, número 409 del divendres 2 d'agost de 1905, p. 2 (ACMA).
31. "El Pla de Bages" número 424 del dilluns 21 d'agost de 1905, p. 1. (ACMA).
32. "Butlletí mensual del Concurs y Exposi-

- ció Regional de Fotografia", número 7 d'agost-setembre de 1905, p. 86. (ACMA).
33. Aquests establiments eren la Impremta de Sant Josep de la Vídua Torrella al carrer de les Piques número 8, la Llibreria i Impremta de Josep Roca i Fàbregas al carrer de Sant Miquel número 15, la botiga de queviures "La Colonial" de Simó Rafart i Calsina al mateix carrer de Sant Miquel número 2, la drogueria coneguda com a "Cal senyor Jaume" d'en

- Celdoni Soldevila a la Plana de l'Om número 5, la Llibreria de Conrad Subirà situada també al carrer de Sant Miquel, i la Casa de Ramon Romaní de paper per a impremta.
34. "Butlletí mensual del Concurs y Exposició Regional de Fotografia", número 4 de l'1 de maig de 1905, p. 50. (ACMA).

Joan Vila-Masana i Portabella

Col·leccionista i estudiós

L'Orquídia

TOTA CLASSE DE TEIXITS

VESTIM LA SEVA LLAR:

- Roba per a la llar
- Nòrdics-jocs de llit
- Mides especials

INSTAL·LACIÓ DE CORTINATGES:

- Estors
- Paquetos
- Panel japonès
- Enrotllables screen
- Enrotllables vegetals
- Venecianes
- Plisades
- Tot tipus de cortines convencionals

Sant Joan Bta. de la Salle, 12
08241 MANRESA

Tel. 93 872 52 22
Fax 93 872 18 74